(306) " क्षिप प्रेरणे " (IV-दिवादिः-1121. सक. अनि. पर.) [अ]

प्रेरणम्=निरसनम्—इति धातुकाव्यव्याख्याता ।

' क्षिप्यति प्रेरणे, शे तु क्षिपति क्षिपते पदे ॥ ' (श्लो. 130) इति **देवः** ।

क्षेपकः-पिका, क्षेपकः-पिका, [1]चिक्षिप्सकः-प्सिका, चेक्षिपकः-पिका ;
क्षेप्ता-त्री, क्षेपयिता-त्री, चिक्षिप्सिता-त्री, चेक्षिपिता-त्री ;
[2]क्षिप्यन्-न्ती, क्षेपयन्-न्ती, चिक्षिप्सन्-न्ती ; —
क्षेप्स्यन्-न्ती-ती, क्षेपयिष्यन्-न्ती-ती, चिक्षिप्सिष्यन्-न्ती-ती ; —
[3]व्यतिक्षिप्यमाणः, क्षेपयमाणः, — चेक्षिप्यमाणः ;
— क्षेपयिष्यमाणः, — चेक्षिपिष्यमाणः ;
प्रक्षिप्-प्रक्षिपौ-प्रक्षिपः ; — —
क्षिप्तम्-तः[A]-तवान्, क्षेपितः, चिक्षिप्सितः, चेक्षिपितः-तवान् ;
क्षिपः[4], क्षिपका[5], [6]परिक्षेपी, [7]क्षिप्णुः[B], [8]परिक्षेपकः, क्षेपः,
चिक्षिप्सुः, चेक्षिपः ;

---

1. ' हलन्ताच्च ' (1-2-10) इति सनः कित्त्वान्न गुणः । एवं सन्नन्ते सर्वत्र बोध्यम् ।
2. ' दिवादिभ्यः श्यन् ' (3-1-69) इति श्यन् । श्यनो ङिद्वद्भावादङ्गस्य गुणो न । स्त्रियाम् ' शप्श्यनोर्नित्यम् ' (7-1-81) इति नित्यं नुम् ।
3. ' कर्तरि कर्मव्यतीहारे ' (1-3-14) इति शानच् ।
4. ' इगुपधज्ञाप्रीकिरः कः ' (3-1-135) इति कर्तरि कः प्रत्ययः ।
5. **क्षिप**शब्दात् अज्ञाताद्यर्थे तद्धितप्रत्यये कनि सति, ' **क्षिपकादीनां च** ' (वा. 7-3-44) इति इत्त्वनिषेधे ' **क्षिपका** ' इति भवति ।
6. ' सम्पृचानु—' (3-2-142) इत्यादिना घिनुण् ताच्छीलिकः ।
7. ' त्रसिगृधिधृषिक्षिपेः क्नुः ' (3-2-140) इति क्नुः ताच्छीलिकः । केचित्तु ' क्षुभ्नादिषु च ' (8-4-39) इति णत्वं नेच्छन्ति ।
8. ' निन्दहिंसक्लिशखाद—' (3-2-146) इत्यादिना वुञ् ताच्छीलिकः ।

A. ' वरिष्ठं शिवं **क्षिप्यन्** मैथिल्याः कल्पशाखिनः ।
प्रावारिषुरिव क्षोणीं **क्षिप्ता** वृक्षाः समन्ततः ॥ ' भ. का. 9-25.

B. ' विद्यामथैनं विजयां जयां च रक्षोगणं **क्षिप्नुम**विक्षितात्मा ।
अध्यापिपद्राघिसुतो यथावन्निघातयिष्यन् युधि यातुधानान् ॥' भ. का. 2-21.

[अ] अस्य धातोर्दिवादौ नव्यः पाठ इति **क्षीरस्वामिमतम्** । तन्न समीचीनम् । ' क्षिप्यति प्रेरणे, शे तु क्षिपति क्षिपते पदे । ' इति **देवे** (130) उक्तम् । प्रयोगश्च ' द्वाविमावम्भसि **क्षिप्य** गले बद्ध्वा महाशिलाम् । धनिनं चाप्रदातारं दरिद्रं चाप्रवासिनम् ॥ ' (**महाभारते** उद्योगपर्वणि 33-60) इति प्रयोगात् । तत्र **क्षिप्य** इति लोण्मध्यमपुरुषैकवचनम्—इति पुरुषकारे **श्रीकृष्णलीलाशुकः** ।